

การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาที่ไม่ได้มาตรฐาน
จากการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

นางสาวอังคิรา วงษ์รักษา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา
คณะคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2549
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A NEEDS ASSESSMENT FOR QUALITY DEVELOPMENT OF UNDERSTANDARD SCHOOLS FROM
EXTERNAL ASSESSMENT IN BASIC EDUCATION SCHOOLS

Miss Angwara Wongrugsra

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Educational Measurement and Evaluation

Department of Educational Research and Psychology

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2006

Copyright of Chulalongkorn University

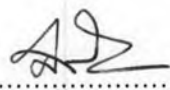
491867

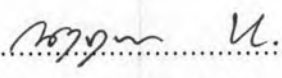
หัวข้อวิทยานิพนธ์	การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาที่ไม่ได้มาตรฐานจากการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
โดย	นางสาวอังคณา วงษ์รักษา
สาขาวิชา	การวัดและประเมินผลการศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐภรณ์ หลาวทอง

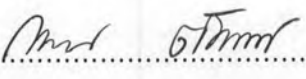
คณะกรรมการศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณะบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. พุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร. ศิริชัย กาญจนวาสี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐภรณ์ หลาวทอง)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. กมลวรรณ ตังธนกันนท์)

อังศุวรา วงษ์รักษา: การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาที่ไม่ได้มาตรฐานจากการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (A NEEDS ASSESSMENT FOR QUALITY DEVELOPMENT OF UNDERSTANDARD SCHOOLS FROM EXTERNAL ASSESSMENT IN BASIC EDUCATION SCHOOLS) อ.ที่ปรึกษา: ผศ. ดร. ณีฎฐกรณ์ หลาวทอง, 169 หน้า.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาที่ไม่ได้มาตรฐานจากการประเมินภายนอกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาที่เหมาะสมในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาที่ไม่ได้มาตรฐานจากการประเมินภายนอกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงสำรวจและการสนทนากลุ่ม โดยการวิจัยเชิงสำรวจใช้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ไม่ได้มาตรฐาน (ระดับปรับปรุง) จากการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในรอบแรก (พ.ศ.2544-2548) จำนวน 207 โรงเรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู-อาจารย์ และคณะกรรมการสถานศึกษา เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) และใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น สำหรับการสนทนากลุ่มมีผู้เข้าร่วมประกอบด้วยศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ระดับการดำเนินงานจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่เป็นอยู่มีความแตกต่างจากและระดับการดำเนินงานจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่คาดหวังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกมาตรฐานทั้งในด้านผู้เรียน ครู และผู้บริหาร แสดงว่าสถานศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาทุกมาตรฐาน
2. การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาด้านผู้เรียน พบว่าสถานศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นได้รับการพัฒนาในมาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรมากที่สุด ด้านครู พบว่าสถานศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นได้รับการพัฒนาในมาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากที่สุด และด้านผู้บริหาร พบว่าสถานศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นได้รับการพัฒนาในมาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้มากที่สุด
3. แนวทางในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาที่เหมาะสม แบ่งเป็น 3 ด้านคือ 1) ด้านผู้เรียน ครูควรมีความเข้าใจในหลักสูตรให้ชัดเจนและมีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อสร้างความสนใจให้กับนักเรียน 2) ด้านครู ต้องมีความรู้ในเนื้อหาที่สอนเป็นอย่างดี ซึ่งควรมีการสอบวัดความรู้ครูอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาตนเองในการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ควรลดภาระงานอื่นๆ ของครูเพื่อให้ครูได้ทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ 3) ด้านผู้บริหารควรมีการพัฒนาในด้านภาวะผู้นำ ทั้งด้านวิชาการและคุณธรรม จริยธรรมและเป็นกัลยาณมิตรที่ดี พร้อมทั้งมีการใช้อำนาจในการตัดสินใจที่เด็ดขาด

ภาควิชา..... วิจัยและจิตวิทยาการศึกษา..... ลายมือชื่อนิสิต..... อังศุวรา วงษ์รักษา
สาขาวิชา..... การวัดและประเมินผลการศึกษา..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา..... 2549.....

4883798727: MAJOR EDUCATIONAL MEASUREMENT AND EVALUATION

KEY WORD: NEEDS ASSESSMENT, QUALITY DEVELOPMENT OF SCHOOLS, EXTERNAL ASSESSMENT

ANGWARA WONGRUGSA: A NEEDS ASSESSMENT FOR QUALITY DEVELOPMENT OF UNDERSTANDARD SCHOOLS FROM EXTERNAL ASSESSMENT IN BASIC EDUCATION SCHOOLS. THESIS ADVISOR: ASST.PROF.NUTTAPORN LAWTHONG, Ph.D.169 pp.

The objectives of this research were to study and set the priorities of needs for quality development of understandandard schools from external assessment in basic education schools, and to find out solution in order to develop understandandard school effectively. The survey method and focus group technique were use to collect data. The survey samples were 207 understandandard schools under the jurisdiction of the Office of the Basic Education Commission according to initial external assessment from 2001 to 2005. Participants were school administrators, teachers and board of committee. The questionnaire was employed to collect data for the survey. The data gotten from the survey were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and setting priority in terms of needs using Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}). The focus group participants were supervisors, administrators and teachers. The data gotten from the focus group were analyzed through content analysis. The research findings were as follows;

1. Current operation levels were different from expectation operation levels at .01 level of significance for all educational standards; (student standards, teacher standards and administrator standards). That mean that the schools needed to improve their quality

2. The results of setting priority needs for quality development of schools were suggested as. For the student standards, schools needed to be developed in Standard 5, i.e. "The students demonstrate essential knowledge and skills of the curricula". Also, the teacher standards, schools needed to be developed in Standard 9, i.e. "The instructors engage in student-centered teaching". Finally, the administrator standards, schools needed to be developed in Standard 13, i.e. "The schools have a curriculum that is suitable for students and community, including the appropriate resources to enhance the learning process", were the most important needs.

3. The appropriate methods for quality development were divided into 3 aspects.1) For the student standards, teachers should understand curriculum well and have abilities to integrate an interesting learning experience for their students. 2) As for teacher standards, teachers must be keen on content knowledge and take qualification exam at least 1 time a year. In addition, administrators should continuously support teachers in self-developing teaching abilities. Besides, administrators should reduce other work loads of teachers. By this way, they can fully pay attention to conduct a teaching management. 3) Finally as for administrator standards, administrators should develop the leadership skills in both academic and ethical abilities, amicable relationships, and abilities to make decisions.

Department.....Educational Research and Psychology..... Student's signature *Angwara Wongruga*
 Field of study.....Educational Measurement and Evaluation..... Advisor's signature *Nuttaporn Lawthong*
 Academic year.....2006.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความเมตตากรุณายิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณีฎฐภรณ์ หลาวทอง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่คอยให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น รวมทั้งดูแลเอาใจใส่ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณท่านไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อวยพร เรืองตระกูล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เอมอร จังศิริพรภรณ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา ที่ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ตั้งแต่หัวข้อวิทยานิพนธ์จนถึงวิธีดำเนินการวิจัยจากการเรียนวิชาสัมมนา การออกแบบการวิจัย และขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. ศิริชัย กาญจนวาสี และอาจารย์ ดร. กมลวรรณ ตังธนกันนธ์ ประธานและกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้วิทยาการต่างๆ ให้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณอาจารย์สุปราณี สงวนงาม คีษานิเทศชำนาญการ ที่คอยช่วยเหลือติดต่อประสานงาน คีษานิเทศก์ที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มในเขตกรุงเทพมหานคร และ ดร. มนูญ ศิวารมย์ ที่คอยช่วยเหลือติดต่อประสานงาน คีษานิเทศก์ที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มในเขตขอนแก่น รวมทั้งช่วยดูแลเรื่องสถานที่และคอยอำนวยความสะดวกในด้านอื่นๆ และขอขอบคุณกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดีทั้งผู้ที่ตอบแบบสอบถามและผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มที่ทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณพี่นก พี่นา พี่นิง มะเหมี่ยว นิค เหมี่ยว ดาว พี่จ๊อบ โต้ ป้านุ้ย และพี่ๆ เพื่อนๆ ภาควิชาฯทุกคน ที่ให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาที่ดี เป็นกำลังใจให้กันตลอดมา

ท้ายที่สุด งานวิจัยฉบับนี้คงไม่สามารถสำเร็จลุล่วงลงได้หากปราศจากกำลังใจอันยิ่งใหญ่ ซึ่งได้แก่คุณพ่อคุณแม่ คุณแม่อรุณ วงษ์รักษา ที่สนับสนุนผู้วิจัยมาตลอดทั้งกำลังใจ กำลังทรัพย์ น้องส้ม และชมพู ที่เป็นกำลังใจและช่วยเหลือที่สาวคนนี้มาโดยตลอด และขอบคุณบุคคลในครอบครัว ผู้ที่ส่วนเกี่ยวข้องกับผู้วิจัยทุกท่านที่มีส่วนทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	5
ข้อจำกัดการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ตอนที่ 1 มโนทัศน์เกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา.....	10
ตอนที่ 2 มโนทัศน์เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา.....	24
ตอนที่ 3 มโนทัศน์เกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น.....	46
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
ขั้นตอนที่ 1 วิธีการกำหนดและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นด้วยวิธีการสำรวจ.....	56
1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	56
1.2 การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	57
1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	60
1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
ขั้นตอนที่ 2 วิธีการกำหนดแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาโดยการสนทนากลุ่ม.....	61
2.1 เกณฑ์การคัดเลือกจังหวัดที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม.....	62
2.2 กลุ่มผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม.....	62

บทที่	หน้า
2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	63
2.4 วิธีดำเนินการ.....	65
2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
ตอนที่ 1 การวิจัยเชิงสำรวจ.....	66
1.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	66
1.2 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาที่ไม่ได้มาตรฐาน...68	
1.3 ผลการประเมินและจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นใน การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา.....	81
1.4 แนวทางในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาที่เหมาะสม.....	89
ตอนที่ 2 การวิจัยโดยใช้การสนทนากลุ่ม.....	92
2.1 การสนทนากลุ่ม (focus group) เขตกรุงเทพมหานคร.....	93
2.2 การสนทนากลุ่ม (focus group) เขตต่างจังหวัด.....	102
2.3 ผลการสังเคราะห์แนวทางในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ที่เหมาะสมจากการสนทนากลุ่ม.....	109
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
การสรุปผลการวิจัย.....	112
การอภิปรายผลการวิจัย.....	120
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	124
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	126
รายการอ้างอิง.....	127
ภาคผนวก.....	133
ภาคผนวก ก. เครื่องมือประเมินความต้องการจำเป็น.....	134
ภาคผนวก ข. รายชื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม.....	149
ภาคผนวก ค. หนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย.....	152
ภาคผนวก ง. กรอบแนวทางในการจัดสนทนากลุ่ม.....	166
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	169

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ผลการสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพสถานศึกษา.....	17
2.2 สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ระดับขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสังกัดและผลประเมิน จำนวน 30,010 โรงเรียน.....	39
2.3 เทคนิคที่ใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็น.....	51
3.1 ขนาดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำแนกตามภูมิภาค.....	57
3.2 ผลการประเมินและการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพ สถานศึกษาด้านผู้เรียน (n= 85).....	63
3.3 ผลการประเมินและการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพ สถานศึกษาด้านครู (n= 85)	63
3.4 ผลการประเมินและการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพ สถานศึกษาด้านผู้บริหาร (n= 85).....	64
4.1 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปร.....	67
4.2 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ด้านผู้เรียน.....	71
4.3 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ด้านครู.....	75
4.4 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ด้านผู้บริหาร.....	79
4.5 ผลการประเมินและจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นใน การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาด้านผู้เรียน.....	82
4.6 ผลการประเมินและจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นใน การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาด้านครู.....	83
4.7 ผลการประเมินและจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นใน การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาด้านผู้บริหาร.....	84
4.8 ผลการประเมินและจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นใน การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา.....	84
4.9 ผลการประเมินและจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นใน การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา จำแนกตามภูมิภาค.....	87
4.10 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น ในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาที่ไม่ได้มาตรฐาน.....	89

ตารางที่	หน้า
4.11	ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนา คุณภาพสถานศึกษาที่ไม่ได้มาตรฐานในด้านต่างๆ.....91
4.12	ความสอดคล้องของผลการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาจากการสำรวจและจากการสนทนากลุ่ม (กรุงเทพมหานคร).....93
4.13	ความสอดคล้องของผลการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาจากการสำรวจและจากการสนทนากลุ่ม (ต่างจังหวัด).....103

สารบัญภาพ

ภาพประกอบที่	หน้า
1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	8
2.1 แนวคิดของใช้คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา.....	16